

Mødet den 23. Septbr. 1915.

Fraværende: Harald Jensen og Carl Laursen.

1. (J. Nr. 135—1915). Meddelelse fra Ligningskommissionen om **Forandringer i Hovedligningen for 1915—16** i Henhold til Skatteraadets Ændringer.

Toges til Efterretning.

2. (J. Nr. 23⁹—1915). Regnskab for **Aarhus Museums Kunstsamlinger** for 1914—15.

Toges til Efterretning.

3. (J. Nr. 264—1915). Andragende fra Forretningsudvalget for **den gamle Borgmestergaard** om Kommunens Garanti for et Laan paa 10000 Kr.

Formanden meddelte, at Budgetudvalget indstillede at garantere for Laanet, for hvilket der var Sikkerhed. Der fandtes endnu intet Udkast til Bestemmelser for Forholdet mellem Kommunen og den gamle Gaard, idet Kultusministeriet havde stillet visse Forslag angaaende den gamle Gaards Forhold til Museets historiske Afdeling, hvorom der først maatte træffes Bestemmelse.

Jakob Jensen fandt det bedre at gøre Skridtet fuldt ud ved at betale Pengene og optage Beløbet paa næste Aars Budget.

Formanden gjorde opmærksom paa, at Borgmestergaarden havde Tilbud om et fordelagtigt Laan til $4\frac{1}{2}$ %.

M i k a e l J o h a n s e n vilde ikke være med til det af Hr. Jakob Jensen foreslaaede Skridt.

Indstillingen vedtoges.

4. (J. Nr. 271—1915). Andragende fra Bethaniaforeningen om at faa overladt en Byggegrund ved Siden af Kirken i Hjarnøgade til Opførelse af et **Rekonvalescenthjem**.

M ø l l e r oplyste, at Grunden var 2200 □ Alen stor, og at Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse indstillede at overlade Foreningen den for 10000 Kr. Vilkaarene skulde iøvrigt være de sædvanlige, samt at der ikke maatte opføres flere Bygninger paa Grunden end den nu paatænkte. Udvalget havde ment det heldigst at afrunde Prisen til 10000 Kr., fordi det ikke mente at kunne finde nogen passende Pris pr. □ Alen. Iøvrigt hvilede Udvalgets Indstilling paa den Anskuelse, at det paatænkte Rekonvalescenthjem kunde faa sin store Betydning.

Indstillingen vedtoges.

5. (J. Nr. 273—1915). Andragende fra **Arbejdernes Byggeforening** om Byraadets Anbefaling paa et Andragende til Finansministeriet om Laan til Opførelse af Arbejderboliger.

M ø l l e r bemærkede, at Byraadet ikke skulde anbefale Andragende om Laan, men kun anbefale de foreliggende Tegninger til de paatænkte Bygninger, hvis Foreningen kunde opnaa Statslaan. Lykkedes dette, vilde Foreningen købe ca. 30000 □ Alen Grund af Kommunen til en Pris, hvorom der ingen Aftale var truffet endnu, men hvorom Udvalget senere vilde komme med Indstilling til Byraadet. Foreløbig indstillede Udvalget at medgive Andragendet Byraadets Anbefaling.

P. P e t e r s e n udtalte, at Hr. Møller næppe havde Ret i, at Byraadet kun skulde anbefale

Tegningerne. Ifølge Loven skulde Foreningen for at gennemføre sit Forehavende have Byraadets Anbefaling i det hele taget. Det kunde være meget tiltalende, at Staten bevilgede billige Penge til den Slags Bygninger, og Taleren havde heller intet imod, at de paagældende Folk fik billige Laan, naar der blot ikke derved skabtes en illoyal Konkurrence til dem, der havde bygget eller vilde bygge. Boligforeningerne kunde nemlig laane 80 % af Vurderingssummen til kun 4 % og var fritaget for alle Papirudgifter med Undtagelse af 1 Kr. Naar Boligforeningerne kunde faa saadanne Vilkaar, var det vanskeligt for andre at konkurrere med dem. Maaske kunde det forsvares, hvis der var Bolignød, eller hvis det var de allerfattigste, der nød godt af de billige Vilkaar, men desværre var der ingen Bolignød, og det var ikke de fattigste, der kom til at nyde nogen Fordel af Sagen. Man skulde derfor synes, at Staten maatte have Brug for sine Penge til andet end til at drive illoyal Konkurrence med. Iøvrigt var det en Kendsgerning, at selv om den Slags Byggeforetagender blev aldrig saa meget favoriseret, saa blev Boligerne dog for dyre for dem, de var bestemt for.

Møller skulde indrømme, at han ikke havde læst den paagældende Lov, men Foreningen havde ikke anmodet om andet end Byraadets Anbefaling af de foreliggende Tegninger, og den kunde Udvalget meget godt tilraade Byraadet at give. Om der i denne Anbefaling tillige laa Anbefaling af selve Laanet, skulde Taleren ikke sige. I Odense havde man et lignende Foretagende, som var ordnet, antagelig havde Byraadet der stillet sig ligesom Udvalget nu anbefalede Byraadet her at stille sig.

Christensen henstillede at anbefale Andragendet og kunde ikke se, at der kunde ske noget ved, at Byraadet anbefalede Sagen i sin Helhed. Ved den Slags Byggeforetagender vilde der ikke skabes nogen Konkurrence til de større Ejendomme, men man vilde opnaa, at en Del af de bedst stillede Arbejdere vilde blive her i Byen i Stedet for at flytte ud, og det var dog vist noget værd.

P. Petersen oplæste Lovens § 1, hvorefter det fremgik, at Byggeforeninger kun kunde faa Laan efter Byraadets Anbefaling.

Mikkelsen udtalte, at der vilde have været Mening i Sagen, hvis der havde været Bolignød, hvad der imidlertid ikke var; desuden var der Folk nok, som gerne vilde bygge, saaledes at der heller ikke var Udsigt til Mangel paa Lejligheder foreløbig. I det hele taget var der ingen Grund til, at de bedst stillede Arbejdere skulde kunne opnaa det Gode, der laa i at faa Byggelaan paa saa billige Vilkaar, som Bygningshaandværkerne ikke kunde faa. Det var ikke Byraadets Opgave at fremme en saadan illoyal Konkurrence til den ret talrige Bygningshaandværkerstand.

Møller syntes ikke, man i denne Forbindelse kunde tale om illoyal Konkurrence til Bygningshaandværkerne, da det jo blev disse, som kom til at bygge de paagældende Bygninger. Den Mand, som havde været hos Udvalget, og som havde deltaget i Ordningen af en lignende Sag i Odense, havde sagt, at det kun drejede sig om at faa Tegningerne anbefalet. Endelig maatte det erindres, at man, hvis Sagen gik i Orden, kunde sælge 30000 □ Alen af Byens Jord, og at man skaffede en Del Arbejde for Bygningshaandværkerne.

Jakob Jensen mente, at Bygningshaandværkerne byggede for at leve, og at de ved at bygge for sig selv havde en Risiko, som de var fri for, naar de byggede for andre. Det vilde derfor være heldigt for dem, om mange udenfor deres Kreds vilde lade bygge. Nogen illoyal Konkurrence var der saaledes ikke Tale om. Hr. P. Petersens Udtalelser om illoyal Konkurrence, og om at Foreningsboligerne blev for dyre for dem, der skulde bebo dem, rimede heller ikke godt sammen. Taleren anbefalede at støtte Sagen.

Samuelson udtalte, at jo flere man fik af den Slags Boliger, jo lettere beholdt man de bedre stillede Arbejdere i Byen, foruden at man i nogen Grad afhjalp Arbejdsløsheden. Nogen illoyal Konkurrence var der fornuftigvis ikke Tale om. Byraadet maatte i det hele taget være veltilfreds med, om man kunde faa flere af den Slags Kon-sortier dannet.

Mousten antog, at det for en Del skyldtes den Slags Byggeforeninger, at man i Odense havde formaaet at faa Folk til at blive boende i Byen. Hr. Møllers Udtalelse om, at der ikke havde været Tale om Prisen, passede vist ikke, da det jo i Sagen var oplyst, at man havde tilbudt Foreningen Grund til 1 Kr. 70 Øre pr. □ Alen.

Møller gjorde opmærksom paa, at der kun stod skrevet, at man kunde tænke sig en Pris af 1 Kr. 70 Øre. Det var imidlertid meddelt Foreningen, at den maatte betale en noget højere Pris.

Jakob Jensen foreslog, at der i Byraadets Anbefaling ikke kom til at staa noget om en bestemt Pris.

Mikael Johansen havde forstaaet det saaledes, at Udvalget kun indstillede at anbefale Tegningerne, men ikke udtalte sig om Sagens

Realitet. Det var uheldigt at fremme den Slags Foretagender i en Tid, hvor der var saa mange ledige Lejligheder, og det kunde ikke nægtes, at det var med Rette, der var talt om illoyal Konkurrence. Taleren ønskede at gøre alt for at holde Folk boende i Byen, men man kunde jo ogsaa købe Guld for dyrt. Selve Tegningerne havde Taleren intet imod at anbefale, men han vilde stemme imod Sagens Realitet.

Formanden kunde ikke se, at det i Øjeblikket drejede sig om andet end at anbefale Tegningerne.

N. Joh. Laursen havde opfattet Sagen saaledes, at Loven tilsigtede at give Arbejderne i Byerne en lignende Begunstigelse som Statshusmændene paa Landet. Byraadet havde næppe med andet end Tegningerne at gøre.

Jakob Jensen henstillede, at Byraadet gav Tegningerne sin Anbefaling,

P. Petersen syntes ikke, der kunde drages Sammenligning med Statshusmændene. Med Hensyn til dem var det Hensigten at skabe en Stand sit Erhverv, medens det i den foreliggende Sag kun drejede sig om at skaffe en Stand billige Boliger.

Samuel sen bemærkede, at det stod i Loven, at Andragender om Laan skulde anbefales af Byraadet.

Formanden hævdede, at der ikke forelaa Andragende om andet end Tegningerne.

Det vedtoges at anbefale de foreliggende Tegninger.

6. (J. Nr. 270—1915). Indstilling fra Slagtehusudvalget om **Opførelse af 2 Stalde paa Kvægtorvet.**

Simonsen meddelte, at der fra Kreaturhandlere var kommet Anmodning om at faa Staldplads

til Leje paa Kvægtorvet, og at der var budt den sædvanlige Leje, 10 % af Opførelsessummen, samt et 5aarigt Lejemaal. Udvalget erkendte, at der nødvendigvis maatte skaffes mere Staldplads. Ifølge Sundhedsvedtægten skulde al Kreaturhandel foregaa paa Kvægtorvet, følgelig maatte man sørge for, at Dyrene kunde blive forsvarligt beskyttede derude. I Sommertiden kunde Dyrene vel staa ude, men ved Vintertid kunde det umuligt gaa an. Den nuværende Staldplads var ganske utilstrækkelig; skønt hvert eneste Rum blev optaget, maatte dog undertiden ca. 100 Dyr staa ude paa Pladsen om Natten. Vel skyldtes en Del af den stærke Tilførsel den ekstraordinære Situation, men selv om Tilførselen skulde gaa noget ned, vilde man dog langt fra faa Overflod af Plads. Udvalget indstillede derfor, at det fik Bemyndigelse til at bygge to ny Stalde, hver til 42 Kreaturer. Udgiften var kalkuleret til 12400 Kr., og der forelaa Tilbud om en aarlig Leje af 1200 Kr.

F o r m a n d e n ansaa det for rigtigst at tage Beløbet af Laanet af 1909. Sagen maatte imidlertid underkastes 2 Behandlinger.

Sagen overgik til 2. Behandling og henvistes til Budgetudvalget.

7. (J. Nr. 272—1915). Indstilling fra Udvalget for Belysningsvæsenet om **Bevilling af 5000 Kr. til Anskaffelse af Elektromotorer** for det mindre Haandværk.

Indstillingen vedtoges.

8. (J. Nr. 243—1915). Fra Aarhus Grundejerforening forelaa en til Foreningen fremsendt Besværing fra Beboere og Husejere i Kvarteret omkring Aarhus Oliefabrik over **Rystelser fra Fabrikken**.

F o r m a n d e n forelagde Andragendet, hvori det var anført, at Rystelserne fra Fabrikken til

Tider var saa stærke, at Husene stod i Fare for at styrtte sammen. Fra Fabrikken forelaa en Erklæring, hvori det blev gjort gældende, at man havde gjort alt muligt for at forhindre Ulemperne, og at Klagen var i høj Grad overdrevet. Det, der klagedes over, var nærmest Stød fra Presserne, og Fabrikken indrømmede, at saadanne Stød kunde fremkomme for Tiden, fordi Presserne for en Del blev betjent af uøvede Arbejdere, men efter Fabrikkens Erfaring medførte Stødene langt fra de Ulemper, som blev gjort gældende i Klagen. Taleren havde ikke ment at kunne gøre andet ved Sagen end at indhente Fabrikkens Erklæring. Selv om der var Ulemper til Stede, havde Byraadet ikke Retsmidler til deres Afværgelse. Det blev nærmest de paagældende Grundejeres Sag at anlægge Sag mod Fabrikken til Erstatning. Maaske kunde Byraadet dog iværksætte en Undersøgelse og mulig indlede en Forhandling om Sagen.

Mikael Johansen vidste meget vel, at Grundejerne kunde gaa til Retten, men det var jo en kostbar Vej for Smaafolk at gaa, og Grundejerforeningen havde derfor, og fordi den ikke vilde være med til at lægge Næringslivet Hindringer i Vejen, sendt Klagen til Byraadet som det rette Forum. Fabrikken vilde sikkert gøre, hvad den kunde for at afhjælpe Ulemperne, men det syntes at blive mere og mere nødvendigt, eftersom Brugen af Motorer blev mere almindelig, at henvise Fabrikkerne til et særligt Fabrikskvarter. I København havde man haft en lignende Sag med Dampmøllen i Toldbodgade, som ved alle Instanser var blevet dømt til at betale Erstatning for lignende Skade. Hvis Byraadet ikke vilde tage sig af Sagen, maatte denne gaa til Retten, hvilket imidlertid helst burde undgaas. Taleren vilde der-

for anmode Byraadet om ikke at afvise Sagen, men henvise denne til enten Sundhedskommissionen eller Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse. Mulig kunde det saa lykkes at opnaa Forlig mellem de to Parter.

J a k o b J e n s e n ansaa det for Hr. Mikael Johansens Spøg at foreslaa Sagen henvist til Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse. Der var meget andet end Maskiner, som bevirkede Rystelser, f. Eks. Lastautomobiler, saa man maatte forbyde adskilligt, hvis man helt vilde undgaa Rystelser. Det var fuldstændig rigtigt, at man burde have et Fabrikskvarter, men det var mærkeligt, at Hr. Mikael Johansen vilde tale derom, naar han dagligt agiterede imod, at Byen fik sine Forhold ordnet saaledes, at der kunde dannes et Fabrikskvarter. Et saadant kunde nemlig ikke skaffes, før Banegaardsforholdene var ordnet. Taleren henstillede at lade Fabrikkerne i Fred; thi uden dem var Byen ingen Ting. Der skulde foretages de Forholdsregler, der var mulige, men helt kunde Rystelser ikke undgaas.

N. J o h. L a u r s e n havde fra Søndergade Erfaring for, at der var Forskel paa Dampmaskiner og Motorer. Taleren ønskede at vide, hvad Belysningsvæsenet havde foretaget sig for at hindre Ulemperne fra dets Motor. Det var blevet sagt, at naar man fik to Motorer, vilde den enes Bevægelser ophæve den andens, saaledes at det ikke blev saa slemt for de omboende. Rystelser fra Automobiler gik over igen, men Rystelser fra Motorer var stadige. Efter Oliemøllens Erklæring drejede det sig i dette Tilfælde om stødvise Rystelser med længere Mellemrum. Dette gjorde Ulemperne mindre. Det burde imidlertid undersøges, hvor store Ulemperne var.

Christensen oplyste, at det ikke drejede sig om egentlige Rystelser, men om Stød fra Presserne. Disse Stød skyldtes, at Presserne til Tider blev passet af uøvede Folk, som endda maatte betjene flere Presser. Dersom Fabrikken lod Folkene faa færre Presser at passe, vilde Ulemperne undgaas. Oliemøllen kørte ikke med Motorer, men med Dampmaskiner. Taleren henstillede at søge Forhandling med Fabrikken om at lade Folkene faa færre Presser at passe. Rystelserne fra Elektricitetsværket var af en ganske anden Art, og der var næppe stor Grund til at klage over dem mere.

Mikael Johansen kunde ikke forstaa, at han skulde have modarbejdet, at Byen fik et Fabrikskvarter. Han havde modarbejdet, at Personbanegaarden blev flyttet, fordi han troede, at dens Flytning vilde skade Byen, men han havde ikke modarbejdet, at Banegaardsforholdene blev ordnet. Forøvrigt havde man Grund nok til Fabrikskvarterer baade Syd og Nord for Byen, saa man behøvede aldeles ikke at vente efter, at Banegaarden blev flyttet ned i Mølleengen. Det vilde være rigtigst at henvise Klagen til Sundhedskommissionen.

Jakob Jensen vilde anmode Hr. Mikael Johansen om at lægge Pres paa sine Partifæller i Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse for at faa dem til at stille Forslag om at indrette et Fabrikskvarter; Taleren skulde nok følge de Herrer, hvis de vilde gøre det.

Samuelson ansaa det for bedre at lade Stadsingeniøren undersøge Klagen end at henvise denne til Sundhedskommissionen.

Formanden kunde ikke indse, at Sundhedskommissionen havde noget med Sagen at gøre.

Det rigtigste vilde vel være at anmode Stadsingeniøren om at undersøge Sagen.

J a k o b J e n s e n havde intet imod at sende Sagen til Stadsingeniøren, men vilde dog mene, at den hørte under Sundhedskommissionen.

Det vedtoges at anmode Stadsingeniøren om at undersøge Sagen.

9. (J. Nr. 3—1915). Indstillinger om **Efterbevilling af Overskridelser** i Kasernernes og Sygehusenes Regnskaber for 1914—15. — 2. Behandling.
Efterbevilling meddeltes.
10. (J. Nr. 3—1915). Indstillinger om **Efterbevilling af Overskridelser** i Brandvæsenets Regnskab og Regnskabet for Kontoerne I. 6. b. og XX. 4. a. og b. (Bygninger og Inventar) for 1914—15.
Overgik til 2. Behandling.
11. (J. Nr. 2¹¹¹—1915). Andragende om **Dispensation fra Bygningsvedtægtens § 26** for Studsgade 29.
Anbefaledes.
12. (J. Nr. 2¹¹³—1915). Andragende om **Dispensation fra Bygningslovens § 21 og Bygningsvedtægtens §§ 19 og 25** for Banegaardsgade 37.
Anbefaledes.
13. Andragende om **Approbaton paa Udstykningsplan** for:
 - a. (J. Nr. 1¹³—1915) Matr. Nr. 1477 a af Bygrunden.
 - b. (J. Nr. 1¹⁴—1915) Matr. Nr. 741 a af Bygrunden fra Marselisborg.Anbefaledes.

